

ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΠΕΤΡΑΚΗΣ

ΛΕΞΙΚΟ

ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ
τῆς ἀττικῆς πεζογραφίας

ISBN 978-960-456-615-0

© Copyright Νοέμβριος 2023, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Ι. Ε. Πετράκης

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΙΚΕ

180 χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΛΙΑΝΙΚΗ-ΧΟΝΔΡΙΚΗ:

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Μνήμη τῆς μητέρας
Πετράκη Εὐσταθίας
(1931-2022)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το *Λεξικό Ανωμάτων Ρημάτων τής αττικής πεζογραφίας* είναι ένα χρηστικό λεξικό που απευθύνεται στους μαθητές, σε φοιτητές της φιλολογίας, εκπαιδευτικούς και κάθε φιλομαθή αναγνώστη που ενασχολείται με τα αρχαία κείμενα. Κύριος στόχος του είναι η εκμάθηση των χρόνων και της βασικής σημασίας των ρημάτων, καθώς και η γνώση της σύνταξής των. Η ετυμολογία των ρημάτων και τα νεοελληνικά παράγωγα ολοκληρώνουν κάθε λήμμα του λεξικού. Στο εύρος αναφοράς του περιλαμβάνονται οι βασικοί συγγραφείς της αττικής πεζογραφίας, συγκεκριμένα οι ιστορικοί Ξενοφών και Θουκυδίδης, οι φιλόσοφοι Πλάτων και Αριστοτέλης, καθώς και οι ρήτορες Δημοσθένης, Λυσίας, Ισοκράτης, Αισχίνης, Αντιφών, Ανδοκίδης, Υπερείδης, Ισαίος, Δείναρχος και Λυκούργος, ενώ έχουν περιληφθεί και χωρία από αποσπάσματα σοφιστών, ρητόρων και γενικά ελασσόνων συγγραφέων του πέμπτου και τέταρτου αιώνα.

Η παράθεση χωρίων από τους αρχαίους πεζογράφους έχει ως σκοπό την άμεση εξοικείωση του χρήστη με τη συντακτική λειτουργία του ρήματος μέσα στο κείμενο. Ειδικότερα, τα ρήματα της αρχαίας ελληνικής διακρίνονται για τον πλουραλισμό στη σύνταξή τους, τα συμπληρώματά τους δηλαδή είναι τα πτωτικά (ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, μετοχές), το απαρέμφατο, οι ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις, καθώς και οι επιρρηματικοί εμπρόθετοι προσδιορισμοί. Η ποικιλία αυτή συχνά γίνεται πρόσκομμα στη γλωσσική μελέτη του αρχαίου κειμένου, καθώς ο μαθητής και γενικά ο χρήστης του λεξικού προσπαθούν να αποστηθίσουν το είδος της σύνταξης. Για τον λόγο αυτό παραθέσαμε χωρία του αρχαίου κειμένου που δείχνουν σε φυσική σειρά την ιδιαίτερη σύνταξη έτσι ώστε αυτή να γίνεται ευκολότερα αντιληπτή και η πρόσληψή της απρόσκοπτη.

Σχετικά με την ετυμολογία των ρημάτων εφαρμόσαμε τα ακόλουθα. Ως ετυμολογική βάση του ρήματος ελήφθη η λέξη 'υπόστρωμα', δηλαδή η λέξη με την πρώτη ιστορική παρουσία ή η αρχική ρίζα του. Ως ρίζα χαρακτηρίζεται το πρωταρχικό τμήμα του ρήματος στο οποίο προστίθενται προσφύματα και καταλήξεις. Οι ρίζες των ρημάτων της αττικής πεζογραφίας έχουν ινδοευρωπαϊκή (ΙΕ) ή προελληνική προέλευση. Κάθε ρίζα παρουσιάζει περισσότερες της μιας μορφές, καθώς υφίσταται έναν φωνηεντισμό ή αλλιώς το φαινόμενο της *μετάπτωσης*, δηλαδή την αλλαγή της ποσότητας (φέρω-φῶρ) ή του ποιού των φωνηέντων (φέρω-φόρος). Η *μετάπτωση* παρουσιάζει πέντε είδη ή πιο σωστά *βαθμίδες*: την ετεροιωμένη (λέγω-λόγος/πείθω-πέποιθα), την εκτεταμένη (ὀρίζομαι-ὠρίζομαι), την εκτεταμένη & ετεροιωμένη (δέμω-δῶμα/φέρω-φῶρ), τη συνεσταλμένη (δέμω-δάπεδο/φέρω-φαρέτρα) και τη μηδενισμένη (λείπω-ἔλιπον/δέμω-νέοδημος, φέρω-δίφρος).

Επιπλέον, κατά την ετυμολογία των ρημάτων απαντούν και οι εξής γλωσσικές λειτουργίες: ο ενεστωτικός αναδιπλασιασμός (ρ. βρω + βι- > βιβρώσκω, ρ. γν- + γι- > γίγνομαι), η εμφάνιση ενός προθεματικού φωνήεντος (ρ. στραπ-, α- > άστράπ- + τ > άστράπτω) και η χρήση/λειτουργία των προσφυμάτων: σκ- (γι-ρ. γνω-σκ-ω), ισκ- (ρ. στερ- + ισκ-ω), ν- (ρ. πι- + ν-ω), αν- (ρ. λαμβ- + αν-ω), τ- (ρ. καλυπ- + τ-ω), ε- (ρ. εύρ- + ε- εύρε- εύρεθήσομαι-εύρέθην), και j (ρ. πιεδ- > πιέδjω > πιέζω / ρ. άγγελ- > άγγέλjω > άγγέλλω). Τα νεοελληνικά παράγωγα λειτουργούν ως κατακλείδα της ετυμολογίας, ο χρήστης του λεξικού έχει μπροστά του την κοινή βάση του αρχαίου ρήματος και του νεοελληνικού ονόματος.

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2023

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ρήμα είναι το μέρος του λόγου που δηλώνει ότι το υποκείμενο ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μία κατάσταση. Κάθε ρήμα διαθέτει πρόσωπα, αριθμό και τρόπο κλίσης, μορφολογικά στοιχεία που δηλώνουν και άλλα χαρακτηριστικά του, τη γραμματική κατηγορία *του χρόνου*, τη σημασιολογική λειτουργία της *τροπικότητας* (εγκλίσεις) και τη γραμματική ιδιότητα *του ποιού*, δηλαδή της συνοπτικής ή μη συνοπτικής παρουσίας της ενέργειας. Το ρήμα αποτελείται από μία βάση, το θέμα¹, τα προσφύματα και την κατάληξη. Η παραδοσιακή γραμματική κάνει λόγο για α) *ρηματικό θέμα*, το αρχικό θέμα που τίθεται ως βάση κατά τον σχηματισμό των θεμάτων των χρόνων του ρήματος και β) *χρονικό θέμα*, το ιδιαίτερο θέμα σχηματισμού των ρηματικών χρόνων. Όσον αφορά την κλίση του ρήματος αυτή διακρίνεται στη θεματική και την αθέματη.

Θεματική κλίση: Πρόκειται για τη μορφή κλίσης του ρήματος κατά την οποία άμεσα στο θέμα και τις καταλήξεις εμφανίζονται τα θεματικά φωνήεντα -ε και -ο². Εδώ ανήκουν όλα τα βαρύτονα ρήματα σε -ω και -μαι, καθώς και τα περισπώμενα σε -άω/ᾶ, -έω/ῶ, -όω/ῶ, δηλαδή τα ρήματα της πρώτης συζυγίας σύμφωνα με τη γραμματική διάκριση *των παρεπομένων* του ρήματος.

Αθέματη κλίση: Πρόκειται για τη μορφή κλίσης του ρήματος κατά την οποία οι καταλήξεις προστίθενται άμεσα στο θέμα και παράλληλα παρατηρείται *μετάπτωση* του προκαταληκτικού φωνήεντος. Εδώ ανήκουν τα ρήματα σε -μι, δηλαδή τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας σύμφωνα με τη γραμματική διάκριση *των παρεπομένων* του ρήματος. Και τα ρήματα αυτά σχηματίζουν τους συγκεκριμένους μορφολογικούς τύπους κυρίως στον ενεστώτα και τον παρατατικό της οριστικής, ενώ και ρήματα της θεματικής κλίσης σχηματίζουν χρόνους με μορφολογικά χαρακτηριστικά της αθέματης κλίσης. Ο σχηματισμός των χρόνων των ρημάτων και των δύο συζυγιών διαμορφώνεται, συνοπτικά, ως ακολούθως.

1. Στην ετυμολογία των ρημάτων της αττικής πεζογραφίας έγινε χρήση του όρου ρίζα (ρ.), καθώς επιχειρείται η ιστορική εξέτασή τους και όχι μια σύγχρονη μορφολογική ανάλυση με αναφορά στον ρόλο του μορφήματος.

2. Πρόκειται για τα θεματικά φωνήεντα του ενεστώτα, του παρατατικού και του μέλλοντα στην οριστική, την ευκτική, την προστακτική, το απαρέμφατο και τη μετοχή. Θεματικό φωνήεν -α υπάρχει στον ενεργητικό και μέσο αόριστο α' όλων των εγκλίσεων πλην της υποτακτικής, στο απαρέμφατο και τη μετοχή του, καθώς και στην οριστική του παρακειμένου της ενεργητικής φωνής. Ο υπερσυντέλικος σχηματίζεται με θεματικό φωνήεν το -ει (ενικός) και το -ε (πληθυντικός). Η υποτακτική έγκλιση όλων των χρόνων της ενεργητικής και μέσης φωνής σχηματίζεται με τα θεματικά φωνήεντα -η και -ω. Σε αυτή την εισαγωγή παρουσιάζεται ο σχηματισμός των ρημάτων στην οριστική έγκλιση.

Θεματική κλίση

Ένεστώς & Παρατατικός

Κατάληξη: -ω, -μαι / -ν, -μην

Φωνηεντόληκτα

Ρηματικός χαρακτήρας: είναι το φωνήεν πριν από την κατάληξη -ω, έτσι στα φωνηεντόληκτα ασυναίρετα:

-ι, -υ : έσθί-ω, λύ-ω, άριστεύ-ω, παιδεύ-ω/λύ-ομαι, άγορεύ-ομαι, ενώ στα φωνηεντόληκτα συνηρημένα:

-άω/ᾶ,-άομαι/ᾶμαι, -έω/ῆ,-έομαι/οῦμαι, -όω/ῶ, -όομαι/οῦμαι³.

Αφωνόληκτα

i) Αφωνόληκτα με αμετάβλητο ρηματικό θέμα:

αφωνόληκτα: π, β, φ, κ, γ, χ, τ, δ, θ: πέμπ-ω, ἄγ-ω, έρείδ-ω/ γράφ-ομαι, ἄγ-ομαι, φείδ-ομαι.

ii) Αφωνόληκτα με μετασχηματισμένο ρηματικό θέμα:

Πρόσφυμα -τ (χειλικόληκτα, π, β, φ): ἄπ-τ-ω, κρύπ-τ-ομαι, ρίπ-τ-ω, βλάπ-τ-ομαι,

Πρόσφυμα -j (ουρανικόληκτα, κ, γ, χ): πράγ-j-ω > πράττ-ω, τάγ-j-ομαι > τάττ-ομαι,

Πρόσφυμα -j (οδοντικόληκτα, τ, δ, θ): πλάθ-j-ω > πλάττ-ω, ψηφίδ-j-ομαι > ψηφίζ-ομαι, έλπιδ-j-ω > έλπίζ-ω.

Υγρόληκτα/Ενρινόληκτα: λ, ρ, μ, ν: άγγέλλ-ω, καθαίρ-ω, νέμ-ω, κρίν-ω,

Πρόσφυμα -j (χαρακτήρας -λ): άγγέλ-j-ω > άγγέλλ-ω, σφάλ-j-ομαι > σφάλλ-ομαι,

Πρόσφυμα -j (χαρακτήρας -ν, -ρ / α > αι): βάν-j-ω > βαινῶ, φάν-j-ομαι > φαίνομαι,

Πρόσφυμα -j (χαρακτήρας -ν, -ρ / ε, ι, υ > νν/ρρ > ει, ι, υ): κρίν-j-ω > κρίνν-ω > κρίν-ω, φθέρ-j-ομαι > φθέρρ-ομαι > φθείρομαι.

Αθέματη κλίση

Ένεστώς & Παρατατικός

Κατάληξη: -μι, -μαι / -ν, -μην

ρηματικό θέμα + πρόσφυμα -νν:

Συμφωνόληκτα

αφωνόληκτα: δείκ-νν-μι

ενρινόληκτα: ὄμ-νν-μι

υγρόληκτα: πτάρ-νν-μαι

σιγμόληκτα: κεράσ-νν-μι > κεράννυμι.

Φωνηεντόληκτα

ενεστωτικός αναδιπλασιασμός + ρηματικό θέμα

3. Για τις εσωτερικές συναίρεσεις στον ενεστώτα και τον παρατατικό βλ. Μ. Οικονόμου, *Γραμματική τής Αρχαίας Έλληνικής*, Θεσσαλονίκη 1971, σς 186-189.

σί-στη-μι > ί-στη-μι, ί-στα-μαι (ρ.θ.: στη-, στα-)

θί-θη-μι > τί-θη-μι, τί-θε-μαι (ρ.θ.: θη-, θε-)

jí- jη-μι > ί-η-μι, ί-ε-μαι (ρ.θ.: jη-, jε-)

δί-δω-μι > δί-δω-μι, δί-δο-μαι (ρ.θ.: δω-, δο-).

Μέλλοντας

Θεματική & αθέματη κλίση

Φωνηεντόληκτα ασυναίρετα & συνηρημένα

Χρονικός χαρακτήρας: -σ.

Κατάληξη: -σω, -σομαι. (Σε ορισμένα ρήματα ο ρηματικός χαρακτήρας των ασυναίρετων: -ί και -ύ εκτείνεται: -ί και -ύ πριν από το σύμφωνο -σ).

παιδεύ-σω, παιδεύ-σομαι, τιμή-σω, έπαινέ-σω, ποιή-σω/ποιήσ-ομαι, δηλώ-σομαι, στή-σω/στή-σομαι, θή-σω/θή-σομαι, ή-σω/ή-σομαι, δώ-σω/δώ-σομαι.

Αφωνόληκτα

χειλικόληκτα (π, β, φ)

χειλικόληκτος ρηματικός χαρακτήρας + χρον. χαρακτήρας -σ
γράφ-σ-ω > γράψω, τρέπ-σ-ομαι > τρέψομαι, κρύφ-σ-ω > κρύψω.

ουρανικόληκτα (κ, γ, χ)

ουρανικόληκτος ρηματικός χαρακτήρας + χρον. χαρακτήρας -σ
φυλάκ-σ-ω > φυλάξω, τάγ-σ-ομαι > τάξομαι, πράγ-σ-ω > πράξω.

οδοντικόληκτα (τ, δ, θ)

ο οδοντικόληκτος ρηματικός χαρακτήρας πριν τον χρον. χαρακτήρα -σ αποβάλλεται:
πεί-θ-σω > πείσω, ψεύ-δ-σομαι > ψεύσομαι.

Τα υπερδισύλλαβα οδοντικόληκτα σε -ίζω (ρηματικός χαρακτ. -δ) σχηματίζουν τον μέλλοντα χωρίς τον χρονικό χαρακτ. -σ με κατάληξη -ιώ και -ιούμαι (κλίση κατά το ποιέω/-ώ, ποιέομαι/-ούμαι):

κομιδ-ώ > κομιώ, έλπιδ-ώ > έλπιώ, άγωνιδ-ούμαι > άγωνιούμαι.

Υγρόληκτα/Ενρινόληκτα (λ, ρ, μ, ν)

ρηματικός χαρακτήρας + κατάληξη -ώ/-ούμαι (κλίση συνηρημένων -έω/ώ).

άμύν-ω > άμυν-ώ, στέλλ-ω (ρ. χ.: στελ-) > στελώ, ύγιαίν-ω (ρ. χ.: ύγιαν-) > ύγιαν-ώ, όδύρ-ομαι > όδυρ-ούμαι, φθείρ-ω (ρ. χ. φθερ-) > φθερ-ώ.

Παθητικός Μέλλοντας

Θεματική & αθέματη κλίση

Κατάληξη: -θήσομαι. (Σε ορισμένα ρήματα ο ρηματικός χαρακτήρας των ασυναίρετων: -ί και -ύ εκτείνεται: -ί και -ύ πριν από το σύμφωνο -θ).

ΛΕΞΙΚΟ
ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

τῆς ἀττικῆς πεζογραφίας

-: ο ρηματικός τύπος απαντά στα κείμενα της αττικής πεζογραφίας μόνον σύνθετος.

[]: συμπλήρωση, ο ρηματικός τύπος σχηματίζεται χάριν της πληρότητας της σειράς των χρόνων.

μτγ.: παράθεση ρηματικού τύπου από κείμενο μετακλασικού πεζογράφου χάριν της πληρότητας της σειράς των χρόνων.

*: δεν μαρτυρείται ο τύπος του ρήματος ή του ονόματος.

A

Ἀβουλέω-ῶ εἶμαι ἀπρόθυμος

Σύντ.: αμετάβατο, ἐνδείξεται δὲ πᾶσιν ῥαδίως ὡς ἀβουλῶν ἐμὲ ἐκπλεῖν, Πλάτ. 7^η ἐπ. 347a.
Ετυμ.: (βόλνομαι) > βούλομαι (βουλεύω), ρ. βωλ-, βολλ-, με μετάπτωση βουλ-, α-στερ-, κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: ἀβουλος.

Ἀβρύνω καλλωπίζω, καμαρώνω

Μέσ. ἀβρύνομαι, πρτ. ἤβρυνόμην.

Σύντ.: με δοτική της αιτίας, καὶ ὁ μὲν ἤβρυνετο τῷ βραδέως διαπράττειν, Ξεν. Ἀγῆσ. 9. 2.

Ετυμ.: ἀβρ-ός, κατάληξη -ύνω.

Παράγ.: αβρός, αβρότητα.

Ἀγάλλω νιώθω χαρὰ

πρτ. ἤγαλλον, μέλλ. ἀγαλῶ, αόρ. ἤγηλα.

Μέσ. ἀγάλλομαι, πρτ. ἤγαλλόμην.

Σύντ.: με δοτική, οὗς ἡμῖν ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας, ἐκείνους ἡγούμεθα ..., Πλάτ. Νόμ. 931a,

με δοτική της αιτίας, ἀγάλλονται τῷ ὀνειδίει καὶ οἷονται ἀκούειν, Πλάτ. Θεαίτ. 176d.

Ετυμ.: *ἀγαλός > ἀγάλζω > ἀγάλλω, κατάληξη -ω.

Παράγ.: ἀγαλα.

Ἄγαμαι θαυμάζω, θαμπώνομαι

πρτ. ἠγάμην, αόρ. ευκτ. ἀγαίμην καὶ ἀγάσαιτο, παθ. αόρ. ἠγάσθην.

Σύντ.: με αιτιατική, ταῦτα ἀγασθεῖς ὁ Κύρος, Ξεν. Κύρ. Παιδ. 2. 3. 19,

με γενική, ἀγασαί τε αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι; Ξεν. Ἄπ. 2. 6. 33,

με δοτική της αιτίας, ἀγασθέντες τῷ ἔργῳ, Πλάτ. Συμπ. 179c.

Ετυμ.: ρ. αγα- (πρόσφυμα επίτασης) + αθέματη κατάληξη -μαι.

Παράγ.: αξιάγαστος.

Ἄγανακτέω-ῶ αγανακτώ

πρτ. ἠγανάκτων, μέλλ. ἀγανακτήσω, αόρ. ἠγανάκτησα, πρκ. ἠγανάκτηκα.

Σύντ.: με δοτική της αιτίας, οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ, Πλάτ. Φαίδ. 63b,

με αιτιατική καὶ αιτιολογική πρόταση, ταῦτα ἀγανακτεῖ ὃ τε πατήρ ... ὅτι ἐπεξέρχομαι, Πλάτ. Εὐθύφρ. 4d,

με εμπρόθετο, ἀγανακτεῖν ἐπὶ τινι, περί τινος, διά τι, πρὸς τι, κατὰ τινος.

Ετυμ.: ρ. αγαν- (ἀπό το *ἀγανάω) + -ακτέω (κατὰ το ὑλακτέω), κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: αγανάκτηση.

Ἀγαπάω-ῶ δείχνω στοργή, αρκούμαι

πρτ. ἠγάπων, μέλλ. ἀγαπήσω, αόρ. ἠγάπησα, πρκ. ἠγάπηκα. Μέσ. ἀγαπῶμαι, πρτ. ἠγαπώμην, παθ. αόρ. ἠγαπήθην, πρκ. ἠγάπημαι.

Σύντ.: με αιτιατική, τούτους ἀγαπᾶ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει, Δημ. 2. 19,

με δοτική, οὐκ ἀγαπῶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, Λυσ. 2. 21,

με τελικό απρμφ., οὐκ ἀγαπᾶ τῶν ἴσων τυγχάνειν τοῖς ἄλλοις, Ἴσοκ. 18. 50,

με κατηγορηματική μτχ., ἀγαπῶσιν τιμώμενοι, Πλάτ. Πολ. 475b.

Ετυμ.: ρ. ἀγαπ- (ἀπό το*ἀγα-πα = προστατεύω επαρκώς), κατάληξη -άω/ῶ.

Παράγ.: ἀγαπητός, ἀγάπη.

Ἀγγέλλω αναγγέλλω, δηλώνω

πρτ. ἤγγελλον, μέλλ. ἀγγελῶ, αόρ. ἤγγειλα, πρκ. -ἤγγελκα, υπρσ. -ἤγγέλκειν. Μέσ. ἀγγέλλομαι, πρτ. ἠγγελλόμην, μέλλ. ἀγγελοῦμαι, αόρ. ἠγγειλάμην, πρκ. -ἠγγελμαι, υπρσ. -ἠγγέλμην.

Σύντ.: με αιτιατική, μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Πλάτ. Πρωτ. 31c,

με δοτική και ειδική πρόταση, ἠγγέλθη τοῖς στρατηγοῖς ὅτι φεύγοιεν, Η.Γ. 1.1.27,

με κατηγορηματική μτχ., Κύρον ἐπιστρατεύοντα ἠγγειλεν, Ξεν. Κύρ. Ἀν. 2. 3. 10,

με ειδικό απρμφ., ἠγγελται ἡ μάχη ἰσχυρὰ γεγονέναι, Πλάτ. Χαρμ. 153b,

με εμπρόθετο, ἀγγέλλειν περὶ τινος, εἷς τινα, πρὸς τινα.

Ετυμ.: ἄγγελος (κατὰ το ἄγγαρος) > ἀγγέλζω > ἀγγέλλω, ρ. ἀγγελ-, (ἀ)γγειλ-, κατάληξη -ω.

Παράγ.: ἀγγελία, ἐπάγγελμα.

Ἀγείρω συναθροίζω, συγκεντρώνω

πρτ. ἤγειρον, μέλλ. ἀγερωῶ, αόρ. ἤγειρα. Μέσ. ἀγείρομαι, αόρ. ἠγειράμην.

Σύντ.: με αιτιατική, τὸν στόλον ἀγείραι, Θουκ. 1. 9.

Ετυμ.: ρ. ἀγερ- (<γέργερα, γάργαρα) και ρ. γειρ-, α- αθροιστικό, κατάληξη -ω.

Παράγ.: ἀγορά, πανήγυρις, συναγερέμος.

Ἀγιστεύω ιερουργώ, ζω με ευλάβεια

μέλλ. ἀγιστεύσω.

Σύντ.: με εμπρόθετο, περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεύσειν, Πλάτ. Νόμ. 759d.

Ετυμ.: ἀγιστῦς-ύος (= τελετή), κατάληξη -εύω.

Παράγ.: ἅγιος, αγιότητα.

ἄγνεύω διατηρώ την αγνότητα

πρκ. ἤγνευκα.

Σύντ.: με αιτιατική/με αιτιατική και γενική, οὐχί ... ἡμερῶν ἀριθμὸν ἀγνεύειν, ἀλλὰ τὸν βίον ἠγνευκέναι τοιοῦτων ἐπιτηδευμάτων, Δημ. 22. 79.

Ετυμ.: ρ. ἀγν- (ἀγν-εία), κατάληξη -εύω.

Παράγ.: ἀγνός, αγνότητα.

ἄγνοέω-ῶ δεν γνωρίζω, απατώμαι

πρτ. ἠγνόουν, μέλλ. ἀγνοήσω, αόρ. ἠγνόησα, πρκ. ἠγνόηκα, υπρσ. ἠγνοήκειν. Μέσ. ἀγνοοῦμαι, πρτ. ἠγνοούμην, μέλλ. ἀγνοήσομαι, παθ. αόρ. ἠγνοήθην, πρκ. ἠγνόημαι, υπρσ. ἠγνοήμην.

Σύντ.: με αιτιατική, ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν, Δημ. 10. 74,

με γενική και πλάγια ερωτημ. πρότ., ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ,τι λέγομεν, Πλάτ. Γοργ. 517c,

με ειδική πρόταση, οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι τοῦτο τὰνάλωμ' ἐκείνης τῆς δαπάνης πλέον ἐστί, Δημ. 21. 156,

με κατηγορηματική μτχ., ἀγνοεῖ τὸν ἐκείθεν πόλεμον δεῦρο ἤξοντα, Δημ. 13. 17,

με εμπρόθετο, ἀγνοεῖν περὶ τινος.

Ετυμ.: ρ. γνο- (γι-γνώ-σκ-ω), α-στερ., κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: ἀγνοία, αγνοημένος.

ἄγνυμι στην πρόζα κατάγνυμι σπάζω, συντρίβω

αόρ. κατέαξα, πρκ. β' κατέαγα, υπρσ. κατεαγῶς ἦν. Μέσ. κατάγνυμαι, παθ. αόρ. κατεάγην.

Σύντ.: με αιτιατική, μὴ καταγνύναι τὴν ἀρετήν, Πλάτ. Μέν. 79a,

με γενική, τῆς κεφαλῆς αὐτῶν καταγῆναι

δεῖ, Πλάτ. Γοργ. 469d.

Ετυμ.: *Γάγνυμι, ἀθέματη κατάληξη -μι.

Παράγ.: κάταγμα, ναυαγός.

Ἄγνωμονέω-ῶ εἶμαι αγνώμων

ἀόρ. ἠγνωμόνησα, ὑπρσ. ἠγνωμονήκειν.

Σύντ.: με αιτιατική, οὐδ' ἄγνωμονῆσαι τι,

Δημ. 18. 248,

με εμπρόθετο, ἀγνωμονεῖν περί τινα, περί τι, περί τινος.

Ετυμ.: ἀγνώμων-ονος, ρ. γνο- (γνω-)<γι-γνώσκ-ω, α-στερ., κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: αγνώμων.

Ἄγοράζω αγοράζω

πρτ. ἠγόραζον, μέλλ. ἀγοράσω, ἀόρ. ἠγόρασα, πρκ. ἠγόρακα, [ὑπρσ. ἠγοράκειν]. Μέσ. ἀγοράζομαι, πρτ. ἠγοραζόμην, μέλλ. ἀγοράσομαι, ἀόρ. ἠγορασάμην, παθ. ἀόρ. ἠγοράσθην, πρκ. ἠγόρασμαι, [ὑπρσ. ἠγοράσμην]. Σύντ.: με αιτιατική, τὰ ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι, Ξεν. Κύρ. Ἀν. 1. 3. 14.

Ετυμ.: ἀγορά (< ἀγείρω), κατάληξη -άζω.

Παράγ.: αγορά, αγοραστής.

Ἄγορεύω μιλῶ ως αγορητής

πρτ. ἠγόρευον, μέλλ. προσαγορεύσω, προσερῶ, ἀόρ. προσηγόρευσα, ἀόρ. β' προσεῖπον, πρκ. προηγόρευκα, προσεῖρηκα, ὑπρσ. προσεῖρήκειν. Μέσ. ἀγορεύομαι, πρτ. ἠγορευόμην, μέλλ. προαγορεύσομαι, μέλλ. παθ. προσρηθήσομαι, παθ. ἀόρ. προσηγορεύθην, προσερρήθην, πρκ. προσεῖρημαι, ὑπρσ. προσεῖρήμην.

Σύντ.: αμετάβατο, τίς ἀγορεύειν βούλεται; Δημ. 18. 170,

ως σύνθετο με αιτιατική, πάσας ταύτας προσαγορεύσομεν τὰς δυνάμεις, Πλάτ. Θεαίτ. 147e,

με εμπρόθετο, ἀγορεύειν ὑπέρ τινος.

Ετυμ.: ἀγορά (< ἀγείρω), κατάληξη -εύω.

Παράγ.: αγορητής.

Ἄγρεύω, ἀγρεύομαι θηρεύω, πιάνω

Σύντ.: με αιτιατική, καὶ οἱ λύκοι τὰ τε ἐρη-

μούμενα φυλακῆς ἀγρεύουσι, Ξεν. Ἰππαρχ. 4. 18.

Ετυμ.: ἄγρα (<ἀγρέω), κατάληξη -εύω.

Παράγ.: ἀγρευση, ἄγρα.

Ἄγριαίνω, ἐξαγριαίνω αγριεύω, ερεθίζομαι

πρτ. ἠγρίαίνον, μέλλ. ἀγριανῶ. Μέσ. ἐξαγριαίνομαι.

Σύντ.: αμετάβατο, ἔτι οὖν ἀγριανοῦσι λεγόντων ἡμῶν, Πλάτ. Πολ. 501e.

Ετυμ.: ἄγριος (<ἀγρός), ρ. αγρι-, κατάληξη -αίνω.

Παράγ.: ἀγριος, αγριότητα.

Ἄγριόω-ῶ, ἐξαγριόω-ῶ εξαγριώνω

παθ. ἀόρ. -ἠγριώθην, πρκ. ἠγριώμαι, ἐξηγριώμαι.

Σύντ.: με αιτιατική, ἐξαγριῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, Πλάτ. Νόμ. 935a.

Ετυμ.: ἄγριος (<ἀγρός), ρ. αγρι-, κατάληξη -όω/ῶ.

Παράγ.: ἀγριος, αγριότητα.

Ἄγροικίζομαι γίνομαι αγροίκος

Σύντ.: με εμπροθ. του ποιητικού αιτίου, ἐγὼ ὑπὸ φιλολογίας ἀγροικίζομαι, Πλάτ. Θεαίτ. 146a.

Ετυμ.: ἀγρός + οἶκος, κατάληξη -ίζω/-ίζομαι.

Παράγ.: αγροίκος.

Ἄγρυπνέω-ῶ ξαγρυπνῶ

πρτ. ἠγρύπνουν, μέλλ. ἀγρυπνήσω, ἀόρ. ἠγρύπνησα.

Σύντ.: αμετάβατο, δι' ἦν ἠγρυπνοῦμεν γράφοντες, Αἰσχ. 2. 128.

Ετυμ.: ἄγρυπνος (<ἄγρος), κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: ξαγρυπνος, αγρυπνία.

Ἄγχιστεύω συγγενεύω

Σύντ.: αμετάβατο, ἐμοὶ μὲν ἀγχιστεία ἦν, Ἰσαί. 11. 11.

Ετυμ.: ἀγχιστ-ῖνος (ἄγχι), κατάληξη -εύω.

Παράγ.: αγχιστεία.

Ἄγχω, ἀπάγχομαι σφίγγω τον λαιμό, πνίγομαι

πρτ. ἀπηγχόμην, ἀόρ. ἀπηγξάμην.

Σύντ.: αμετάβατο, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινές

ἀπήγχοντο, Θουκ. 3. 81.

Ετυμ.: ἀγχ-ι, κατάληξη -ω.

Παράγ.: αγχόνη, άγχος.

Ἄγω οδηγώ, φέρνω

πρτ. ἦγον, μέλλ. ἄξω, αόρ. β' ἦγαγον, πρκ. – ἦχα, ἀγήοχα (μτγ.), υπρσ. – ἦχουν, ἀγήοχουν (μτγ.). Μέσ. ἄγομαι, πρτ. ἠγόμην, μέλλ. ἄξομαι, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, αόρ. β' ἠγαγόμην, παθ. αόρ. ἦχθην, πρκ. [ἦγμαι], υπρσ. [ἦγμην].

Σύντ.: με αιτιατική, φέρων καὶ ἄγων τὴν Βιθυνίδα, Ξεν. Ἑλλ. 3. 2. 2,

με εμπρόθετο, ἄγειν εἰς δίκην, ἐπὶ τοὺς δικαστάς, πρὸς τὴν δίκην.

Επίσης, ἄγω θυσίαν, θεωρίαν, γάμους, σπονδάς, σχολήν.

Ετυμ.: ρ. ἀγ-, (ἀγ-έλη), κατάληξη -ω.

Παράγ.: αγωγή, οδηγός, ξεναγός.

Ἀγωνίζομαι μετέχω σε αγώνα

πρτ. ἠγωνιζόμην, μέλλ. ἀγωνιούμαι, αόρ. ἠγωνισάμην, παθ. αόρ. ἠγωνίσθην, πρκ. ἠγώνισμαι, υπρσ. ἠγωνίσμην.

Σύντ.: με αιτιατική, τῶν ἀγώνων, οὓς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε, Δημ. 18. 262,

με δοτική, δίκαιον αὐτοῖς ἀγωνίζεσθαι τοῖς πράγμασι, Ἀριστ. Ρητ. 1404a5,

με εμπρόθετο, ἀγωνίζεσθαι περὶ τινος, ὑπέρ τινος, πρὸς τινα.

Επίσης, ἀγωνίζομαι ἀγῶνα, δίκην, γραφήν, στάδιον.

Ετυμ.: ἀγών-ῶνος, κατάληξη -ίζομαι.

Παράγ.: αγωνιστής, αγώνισμα.

Ἀγωνιάω-ῶ νιώθω αγωνία

πρκ. ὑπερηγωνίακα.

Σύντ.: αμετάβατο, ὁ Κριτίας καὶ πάλαι ἀγωνιῶν, Πλάτ. Χαρμ. 162c,

με εμπρόθετο, ἀγωνιᾶν περὶ τινος, ἐπὶ τινι.

Ετυμ.: ἀγών-ῶνος, κατάληξη -άω/ῶ.

Παράγ.: αγωνία.

Ἀγωνοθετέω-ῶ στήνω αγώνα

μέλλ. ἀγωνοθετήσω.

Σύντ.: αμετάβατο, τοὺς δούλους ἀγωνο-

θετήσοντας πέμπει, Δημ. 9. 32, ἀγωνοθετῶν καὶ βασανίζων ποτέρων ἐστὶ ὁ ἔρων, Πλάτ.

Συμπ. 184a.

Ετυμ.: ἀγών-ῶνος, + θετ- (θετ-ὸς<τίθημι), κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: αγωνοθέτης.

Ἀδελφιζώ αποκαλώ αδελφώ

Σύντ.: με αιτιατική, ἐπιχειρήσουσιν ἀδελφίζειν αὐτόν, Ἴσοκ. 19. 30.

Ετυμ.: α- αθροιστικό, δελφύς-ύος (= μήτρα), κατάληξη -ίζω.

Παράγ.: αδελφός.

Ἀδημονέω-ῶ νιώθω αδημονία, σφιξίμο

απρμφ. αόρ. ἀδημονήσαι.

Σύντ.: αμετάβατο, ἀδημονῶν καὶ ἀπορῶν, Πλάτ. Θεαίτ. 175d,

με επιρ. δοτική της αιτίας, ἀδημονεῖ τῇ ἀτοπία τοῦ πράγματος, Πλάτ. Φαῖδρ. 251d.

Ετυμ.: ἀδαημονέως (δαῖναι) > ρ. ἀδημον-, κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: αδημονία.

Ἀδηφαγέω-ῶ τρώγω κατά κόρον

Σύντ.: αμετάβατο, ζεύγη ἵππων ἀδηφαγούτων, Ἴσοκ. 6. 55.

Ετυμ.: ρ. ἄδην (= λίαν) + φαγεῖν, κατάληξη -έω/ῶ.

Παράγ.: αδηφάγος.

Ἀδικέω-ῶ διαπράττω αδικία

πρτ. ἠδίκουν, μέλλ. ἀδικήσω, αόρ. ἠδίκησα, πρκ. ἠδίκηκα, υπρσ. ἠδικήκειν. Μέσ. ἀδικούμαι, πρτ. ἠδικούμην, μέλλ. ἀδικήσομαι, παθ. αόρ. ἠδικήθην, πρκ. ἠδίκημαι, υπρσ. ἠδικήμην.

Σύντ.: αμετάβατο, εἰ μὴ ἀδικῶ γε, Πλάτ. Χαρμ. 156a,

με σύστοιχη αιτιατική, ἀδικῶ ἀδικίαν, ἀδικημα,

με δύο αιτιατικές, ἃ πολλοὺς ὑμῶν ἠδίκησεν, Δημ. 21. 129.

Επίσης, με επιρρηματική αιτιατική, ἀδικῶ πολλά, μεγάλα, οὐδέν, μηδέν.

Ετυμ.: δίκη, α- στερ-, κατάληξη -έω/ῶ.